

30 EKİM- 9 KASIM 2020

30 EKİM 2020 İZMİR-SEFERİHİSAR DEPREMİ ÇOCUK HAKLARI TEMELLİ GÖZLEM RAPORU-1

ÇOCUK HAKLARI
merkezi

*EK-COVID-19 SALGINI DOLAYISIYLA DEPREM SONRASI GEÇİCİ YERLEŞİM ALANLARINDA ÇOCUKLARA YÖNELİK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Bu rapor çocuk hakları alanında çalışmalar yapan alfabetik sırayla; BUSOS, Çocuk Hakları Merkezi, Derin Yoksulluk Ağı ve Rengarenk Umutlar Derneği tarafından 30 Ekim 2020 tarihinde gerçekleşen İzmir-Seferihisar depreminin ardından, alanda yapılan gözlemlerden ve görüşmelerden elde edilmiş bilgilerden derlenmiştir.

Raporun amacı; depremden sonra kamu idaresinin, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin ve gönüllü kişilerin gerçekleştirdiği çalışmalara ve duruma ilişkin çocuk hakları temelinde hızlı bir değerlendirme yapabilmek, böylece çocukların yaşamında olumlu değişimlere yol açacak politika ve uygulamalara katkı vermektir.

Raporda ek olarak “Covid-19 Salgını Dolaysıyla Deprem Sonrası Geçici Yerleşim Alanlarında Çocuklara Yönelik Alınması Gereken Önlemler” konulu bir belge de yer almaktadır. Bu önerilerin acil olarak yaşama geçirilmesini umud ediyoruz.

Sahada büyük bir emekle çaba harcayan tüm çalışanlara, gönüllülere, profesyonellere sonsuz teşekkür, yaşamını kaybedenlere ise sonsuz saygıyla...

*Raporda yer alan bilgiler kamu idaresi ve yerel yöneticiler tarafından güncellenmeye açıktır.

DEPREME İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

30 Ekim 2020 tarihinde saat 14:51'de, Seferihisar körfezi açıklarında, Kandilli Rasathanesi verilerine göre moment büyüklüğü 6.9 olarak kaydedilen, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)'ın ise büyüklüğünü 6,6 olarak açıkladığı bir deprem meydana gelmiştir. Depremi ardından, büyüklüğü 4'ün üzerinde 46 artçı olmak üzere, toplam 2.498 artçı sarsıntı yaşanmıştır. Yürütülen arama ve kurtarma çalışmalarının tamamlanması ardından 9 Kasım'da yayınlanan SAKOM verilerine göre 115 kişi hayatını kaybetmiş, yaralanan 1.035 kişiden ise 24'ünün tedavisi devam etmektedir.

Deprem merkezinde yer alan Seferihisar ilçesinde deprem kaynaklı tsunami meydana geldiği, Sığacık'ta taşkın nedeniyle bir kişinin yaşamını yitirdiği bilinmektedir. En ağır hasarlar ve yıkımların Bayraklı ilçesinde yoğunlaştığı gözlemlenirken Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Ön Raporu'na göre kalın alüvyon tabakaları üzerine kurulan ilçe yerleşiminin etkilenmesindeki en büyük nedenin zemin yapısı olduğu görülmüş ve gerekli önlemler alınmazsa benzeri ya da daha büyük bir depremde daha da ciddi zarar alabileceği tespit edilmiştir. *Türk Tabipler Birliği'nin yayınladığı rapora göre 19 bina kısmen ya da tamamen yıkılmış; 124 bina ağır, 119 bina orta, 730 bina ise hafif derecede hasar görmüştür.* Bölgenin iş merkezlerine, hastanelere ve İzmir Adliyesi'ne yakın olması nedeniyle bölgede genellikle çalışan orta yaş nüfusun ikamet ettiği belirlenmiştir. *Yayınlanan raporlarda çocuk nüfusuna dair net bir veriye ulaşılamamıştır.*

9 Kasım itibariyle AFAD verilerine göre; Âşık Veysel Rekreasyonu Alanı'na 817, Deve Güreşi Alanı 300, 75. Yıl Parkı 125, Hakan Ünal Sakarya Parkları 114, 286/15 sokak 49, Zeki Müren Parkı 62, Bornova Özel Tınaztepe Galen Hast. Bölgesi 73, Paten Pisti 110, Öğretmenevi Yanı 39, Bayraklı Bilal Çakırcalı Parkı'na 222, Bornova Şehir Stadı'na 217, Evka 4 Mahalle-Eceler Parkı 130, Buca Hipodromu'na 196, Buca Stadında 142, Tepekule Pazar Alanı 42 Ege Üniversitesi kampüs alanına 120, olmak üzere, İzmir genelinde 2.758 adet çadır kurulumu tamamlanmıştır.

İzmir Kent Konseyi'nden alınan bilgiye göre en büyük kamp alanı olan Âşık Veysel Rekreasyon Alanı'ndaki çadırların yaklaşık 300'ünün hiç dolmamış ve şimdilerde de yavaş yavaş boşalmakta olduğu anlaşılmaktadır. AFAD'ın yayınladığı açıklamada Geçici Konaklama Merkezi oluşturulmasına ilişkin altyapı faaliyetleri başladığı, çalışmaların tamamlanmasının ardından ilk etapta 550 adet konteyner kurulması planlandığı görülmektedir.

Bu rapor, 4 Kasım tarihinde Âşık Veysel Rekreasyon Alanı, Öğretmenevi, Bayraklı Migros Otoparkı, Şehit Hakan Ünal Parkı, Barış Manço Parkı ve Bayraklı Bilal Çakırcalı Parkı'nda yapılan gözlemlerimize, alandaki çalışanlarla 6-7-8-9 Kasım'da gerçekleştirilen telefon ve yüzyüze yapılan görüşmeler ve süreç içinde yayınlanan raporlara dayanmaktadır. *Yürütülen izleme çalışması akabinde öneriler hazırlanmış, ilk elden Covid-19 tedbirlerinin güçlendirilmesi gerektiği görülmüştür.*

Telefon ve yüzyüze görüşme yapılan kişiler; yerel yöneticiler, Kızılay temsilcileri, sahada çalışan STK temsilcileri, İzmir Kent Konseyi temsilcileri, sahada çalışan meslek elemanları ve gönüllülerdir.

ÇOCUKLARIN YAŞAM HAKKI İHLALİ

9 KASIM 2020 TARİHİNDE AFAD TARAFINDAN YAPILAN BİLGİLENDİRMEYE GÖRE EN AZ 115 KİŞİ YAŞAMINI KAYBETMİŞ, 1035 KİŞİ YARALANMIŞTIR.

DEPREMDE YAŞAMINI KAYBEDENLERDEN 27'Sİ ÇOCUKTUR. YARALANAN YA DA SAKAT KALAN ÇOCUKLARIN SAYISINA NE YAZIK Kİ ERİŞİLEMEMEKTEDİR. YAŞAMINI KAYBEDEN EN AZ 27 ÇOCUĞUN İSİMİ ŞÖYLEDİR:

Arda Baran Demir (17)
Lena YÜCEL (4),
Diren YÜCEL (3),
Feda YÜCEL (10)
Vera YÜCEL (6)
Umut Perinçek (7)
Dila Yüksel
Ege Ilgaz Yüksel (17)
Ateş Küçükyumuk (2)
İpek Şirin (8)
Elif İnan (10)
Rüzgar Gümüşel (2)
Çınar Alpgündüz (16)
Sayra Alpgündüz (16)
Ömer Yiğitcan Tekin (4)
Feryal Özge Tekin (14)
Asya Daloğlu (11)
Gökdeniz Kaplan (18)
Zeynep Mina Bayat
Elif Lina Bayat
Barlas Sal (2,5)
Mahmut Baran Karael (6)
Tezel Dilcan (Lise Öğrencisi)
Hayati Uzun (17),
Çınar Ege Ünlü (10)
Halil Berk Öztürk (12)
Irmak Çetin (12)

Geçici Barınma Alanlarında Kimler Kalıyor?

9 Kasım itibariyle AFAD verilerine göre; Aşık Veysel Rekreasyonu Alanı'na 817, Deve Güreşi Alanı 300, 75. Yıl Parkı 125, Hakan Ünal Sakarya Parkları 114, 286/15 sokak 49, Zeki Müren Parkı 62, Bornova Özel Tınaztepe Galen Hast. Bölgesi 73, Paten Pisti 110, Öğretmenevi Yanı 39, Bayraklı Bilal Çakırcalı Parkı'na 222, Bornova Şehir Stadı'na 217, Evka 4 Mahalle-Eceler Parkı 130, Buca Hipodromu'na 196, Buca Stadında 142, Tepekule Pazar Alanı 42 Ege Üniversitesi kampüs alanına 120, olmak üzere, İzmir genelinde 2.758 adet çadır kurulumu tamamlanmıştır.

Deprem sonrasında yukarıda sıralanan alanlarda görüşülen kişilere göre genel kanı çadır alanlarında yakınlarını kaybedenlerin değil, daha çok evi hasarlı ya da az hasarlı olanlar ile tedbir amaçlı evine dönmeyen kişilerin kaldığı yönündedir.

Gözlemlenen tüm çadır alanlarında gözle görülür bir çocuk nüfusu olmasına rağmen çocuk sayısına dair bir veriye erişilememiştir. İzmir Büyükşehir ve Çiğli Belediyesi bu konuda bir envanter çalışması hazırlığı içindedir.

Depremden etkilenen bölge ve bina sayısının şehirdeki yapılaşmaya oranla nispeten az olduğu; etkilenen bölgedeki yeşil alanın fazla olması dolayısıyla geçici barınma alanlarının hızlıca kurulabildiği görülmüştür.

Alanda çalışan bir yerel yönetim çalışanın ifadesine göre sağlanan desteğin gereğinden fazla, etkilenen insan sayısının ise az olması bölgedeki koordinasyonu zorlaştırmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi (İBB)'nin ilk günden itibaren tüm birimlerdeki çalışanların koordinasyonu üstlendiği ilk etapta sahaları oluşturup, temel ihtiyaçları organize ettiği; kadın, çocuk ve mültecilerle ilgili çalışmalara ve masa başı planlamalarına sonradan başladıkları öğrenilmiştir. Belediye, bölgelerde demografik bilgilerin, temel ve ikincil ihtiyaçların saptanmaya çalışıldığı ve bulgularını henüz paylaşmadığı 3 sayfalık bir anket çalışması yapmıştır.

Barınma, Sağlık ve Güvenlik

Saha gözlemlerinin yapıldığı 4 Kasım tarihinde 781 çadır bulunan Aşık Veysel Rekreasyon Alanı'nda dışarıdan girişlerin akreditasyona bağlandığı, çadır alanları içindeki en büyük ve nizami kamp alanı olduğu belirlenmiştir. Sahada çalışanlardan 6 Kasım'da edinilen bilgiye göre Aşık Veysel Alanı'nda da yalnız AFAD kısmı giriş çıkışa kapanmış, arka kısımlarındaki kapılardan giriş çıkışın serbest olduğu öğrenilmiştir. Benzer bir şekilde gözlem yapılan kamp bölgelerine girişlerde birbirinden çok farklı uygulamalar söz konusudur. Akreditasyonla giriş yapılabilenlerin yanında etrafı polis barikadı ile çevrili olan fakat girişlerin denetimsiz olduğu yerler de vardır. 20-30 çadırlık bölgelerde ise herhangi bir giriş önleminin olmadığı görülmüştür.

Gözlem yapılan bölgelerde çadırların ne kadar süreyle o bölgede kalacağına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Görevlilerden edinilen bilgiye göre, havanın soğumasıyla çadırlarda yaşayan kişiler kiralık ev bulmaya ya da akrabalarının yanına yerleşmeye başlamışlardır. Bu nedenle çadırların en fazla 20 gün süreceği de bildirilen görüşler arasındadır.

Polis ve jandarmanın kamp alanlarında bulunduğu gözlemlenirken bölgelerdeki işleyişin içinde olmadıkları, operasyonel süreçlerde daha çok belediyelerin, deprem için kurulan dayanışma ağlarının, sivil toplum kuruluşları ile AFAD ve Kızılay gibi kurumların rol aldığı görülmüştür.

Belediye görevlilerinin çadırları düzenli olarak gezip ihtiyaç listesi yaptığı; çadırlara mat, battaniye, sandalye gibi ihtiyaçların temin edildiği gözlemlenmiştir. Belediye görevlilerinin dışında birçok kurum ve gönüllü kişi de bu şekilde çadırları gezip ihtiyaç tespiti yapmaya çalışmaktadır. Alanda çalışan bir görevlinin ifadesine göre çadırlara yapılan sık ziyaretler nedeniyle çadır sakinlerinin uyuyamadığı, bu nedenle bu kişilerin bu kadar sık gelmesini istemedikleri öğrenilmiştir.

Havaların soğumasıyla ısınma ihtiyacı ayrı bir problem halini almış; çadırların önünde kurulan odun sobaları ve varillerde yakılan ateşlerin hava kirliliğine yol açtığı, yangın riski doğurabileceği, çocuklar için güvenlik problemleri oluşturabileceği tespit edilmiştir. Yangın ve güvenlik meselelerine dair henüz bir vaka yaşanmamış olmasına karşın hava kirliliğinin halihazırda mevcut olduğu, alanda gezerken nefes almanın zorlaştığı görülmüştür.

Çocuk Koruma

Çocukların ihmal, istismar, şiddet ve kötü muameleden korunmasına ilişkin olarak; çocuklarla yapılan etkinlik alanlarının etrafının çevrilmiş ve bu alanlara izinsiz fotoğraf ve video çekmeyin uyarıları asıldığı görülmüştür. Ancak buna karşın dışarıdaki insanların bölgeyi seyirlik alan haline çevirdiği gözlemlenmiştir. Alanda bulunan yetişkin ya da çocukların sürekli olarak video ya da fotoğraflarla kayıt altına alındıkları görülmüş, çadır alanlarının neredeyse enkaz turizmi halini alması, çocukların unutulma haklarını hiçe saymaya, çocukların özel hayata saygı ve gizlilik haklarını ihmal ve istismar edilmesine yol açtığı için endişeye yol açmaktadır.

Belediye yetkililerince geçici barınma alanlarında bazı çocukların istismara maruz kaldığı bilgisi de aktarılmıştır. İki çocuklu bir kadının kaldığı çadırın yan çadırında, orta yaşın üstünde evli bir çiftin olduğu, bu çadırın sakinlerinden birinin çocuklarla istismarı düşündürecek biçimde yakın temas halinde olduğu, diğer eşin ise travmatize olması nedeniyle hiç iletişim kurmadığı bildirilmiştir. Bu durum yetkililer tarafından şüpheli görülmüş ve takibe alındığı bildirilmiştir.

Başka bir çadırda ise bakım verenin çocuğu boynundan kaçmasını diye çadıra bağladığı öğrenilmiş, alandaki görevlilerin de buraya yönlendirildikleri öğrenilmiştir. Belediye görevlilerinden edinilen bilgiye göre görevliler alanda oldukları sürece çocukları yakından takip ettikleri anlaşılmaktadır.

Alanda çalışan bir devlet kurumunun çalışanına göre; çocuk koruma sorunları çok fazla yaşanmaktadır. Girişlerin denetlenmemesi sonucu herkesin alana girebildiği ve özellikle geçmişte şiddete maruz bırakılmış çocukların bu konuda endişe yaşadıkları, tanımadıkları insanlardan şiddet göreceklere korkusunu taşıdıkları belirtilmiştir. Örneğin; palyaço kıyafeti ile yetkinliği olmayan kuruluş gönüllülerinin ve temsilcilerinin alana girdiği ve etkinlikler gerçekleştirdiği, bu derneklerden bazılarının çocukların yüzünü boyayıp izin almadan fotoğraflarını çektikleri ve sosyal medya hesaplarından paylaştıkları öğrenilmiştir.

Yetkililerin ebeveynleri; etkinlik sürecinde izleme yapmaları için uyarılarına karşın dinlenebilmek adına çocuklara eşlik etmekten kaçındıkları bildirilmiştir. Bu etkinlikleri denetleyecek bir mekanizmaya olan ihtiyacın varlığı ifade edilmiştir.

Alanda çalışan bir dayanışma ağı gönüllüsü de çocukların depremde yaşanan travmatize edici olaylara tekrar tekrar maruz bırakıldığını, çocukların yanında devamlı depremin konuşulduğunu ve çocukların da kendi aralarında bu konuşmaları yinelediklerini ifade etmiştir.

Psikososyal Çalışmalar, İzin ve Akredite Olmak

Sahada ilgili kuruluşların psikososyal destek çalışması yapabilmesi için kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği gerçekleştirmesi veya ilgili bakanlıktan akredite olunması gerekmektedir. Alanda psikososyal çalışma alanında yetkin iki kurum Türk Psikologlar Derneği(TPD) ve Türkiye Psikiyatristler Derneği çalışmalarını sürdürmektedir. Türk Psikologlar Derneği ile yapılan görüşme sonucunda dernek, Aşık Veysel Rekreasyon Alanı'ndaki çalışmalarını Kızılay ile birlikte yürütmektedir. Aynı zamanda belediye ile de işbirliğine başladığını ve çalışmaların uzun vadede devam edebilmesini sağlamak için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na akreditasyon talebi gönderildiği aktarılmıştır. TPD yetkilisi geçici barınma merkezlerinde uzmanların birimlerine göre çocuk, genç, yetişkin depremzedeler ve alanda çalışan ikincil travmaya maruz kalan gönüllü ve profesyoneller ile görüşmeler gerçekleştirdiklerini belirtmiştir.

Aynı zamanda Türk Psikologlar Derneği'nin telefon ile destek hattı çalışmalarına da başladığı öğrenilmiştir. Ancak diğer uzman örgütlerin akreditasyonları olmadığı gerekçesiyle alana alınmadıkları, akreditasyon başvurularına ise henüz yanıt verilmediği bilgisi aktarılmıştır. Sahada çalışmaya verilecek izin konusu zaman zaman bazı gönüllülerin sahadan çıkarılmasına kadar vardığı bilgisi de yine görüşmeciler tarafından aktarılmıştır. Edinilen bilgilere göre İBB'nin her bölgeyi bir müdürlüğe dağıtarak sosyal yardım ve psikososyal yardımın sağlanması için halihazırda bir durum tespit raporu hazırlamaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Psikososyal çalışmaları İBB Çocuk Hakları Birimi Ekibi'nin hazırladığı öğrenilmiştir. İBB'nin kendi bünyesindeki 8 psikoloğu Aşık Veysel Rekreasyon Alanı'nda görevlendirdiği anlaşılmıştır.

COVID-19 Sebebiyle Yarıda Kesilen Çalışma

İBB, Türkiye Psikiyatri Derneği kanalıyla alanda çalışan tüm psikologların travma ile ilgili süpervizörlük almasını planlanmıştır. Ancak İBB'nin planlamasını yapmaya hazırlandığı bu eğitimlerin sahada halihazırda destek vermeye çalışan kişilere korona tanısı konmasıyla yarıda kesildiği bilgisi aktarılmıştır.

Türkiye Psikiyatri Derneği, Ruhsal Travma ve Afet Psikiyatrisi Çalışma Birimi ile yapılan görüşmeye göre, dernek olarak akredite olunamamış olursa da AFAD, ASPİM, İBB gibi kurumlar pratikte vaka yönlendirmesi yapıyor. AFAD'ın hastanelere gönderdiği görevlendirme talebi ile alanlara çalışmak üzere hastanelerden psikiyatristler görevlendirdiği de öğrenilmiştir. Dernek kendilerine başvuran depremzedelere telefonla, online veya direk hastanede danışma olarak üç opsiyon sunuyor. Birimin içinde çocuk psikiyatristlerinin de olduğu ve çocuklara yönelik uzmanların da çalıştığı aktarılmıştır.

Alanda Türkiye Psikiyatri Derneği 9 Kasım itibariyle psikososyal destek için bir telefon hattı kurmuştur. Hattın ilk gününde 25'e yakın başvuru gelmiştir. Dr. Behçet Uz Hastanesi'nin açtığı çadırlarda psikiyatristlerin destek verdiği, acil durumlarda bu kişilerle irtibat sağlandığı alandan edinilen bilgiler arasındadır.

Çocuklara Yönelik Sosyal Etkinlikler

Hemen her çadır alanında çocuklar için çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Etkinlikler film gösterimi, masal, yoga, resim, sanat atölyeleri, oyun ve yüz boyama gibi içeriklerde yoğunlaşmaktadır.

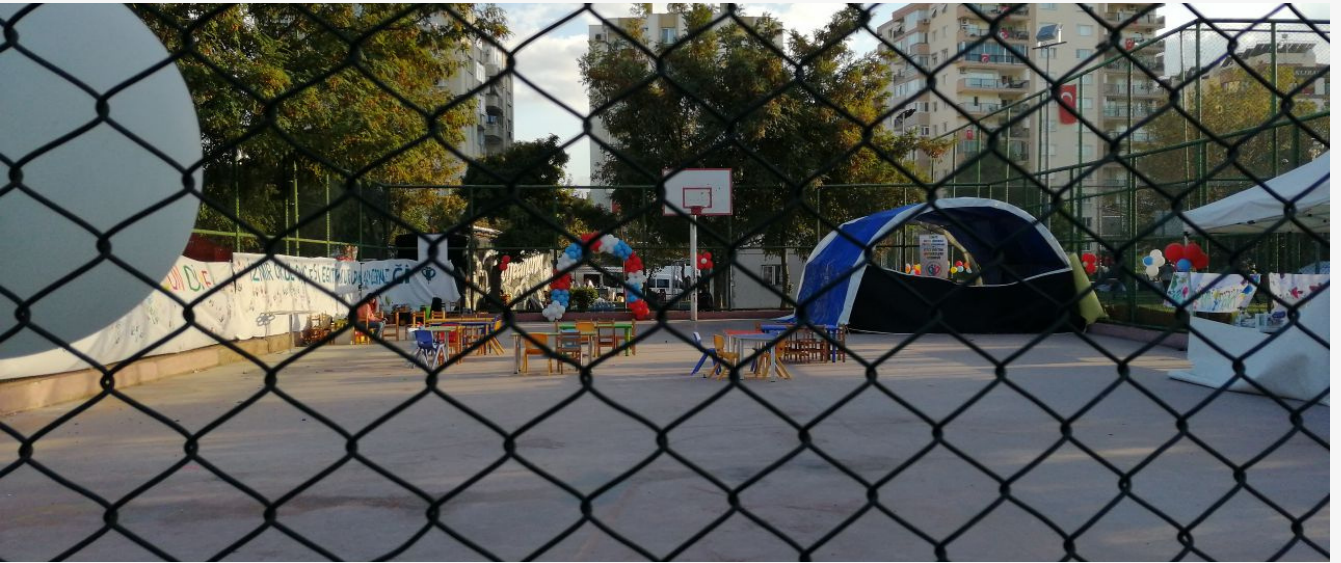
Çocuklara çadır alanlarında çok sayıda koordinasyonsuz ve sınırsız şekilde oyuncak dağıtıldığı, bazı bakım verenlerin çocukları için 5-6 oyuncak paketi taşıdığı görülmüştür. Yemek dağıtımında olduğu gibi oyuncak dağıtımındaki sınırsızlık ve koordinasyonsuzluğun çocukların psiko-sosyal gelişimleri bağlamındaki etkisini düşünmek gerekmektedir.

Çocukların kriz anında her şeye sınırsız ve ücretsiz erişebildikleri fikrini edinmeleri, kriz sonrası rutine dönebilmelerini güçleştirebilir.

Çocuk alanında çalışan profesyoneller ile çeşitli gönüllülerin içinde bulunduğu, İzmir depremi nedeniyle çocuklarla çalışmak için kurulan birçok dayanışma ağının da alanda aktif olduğu görülmektedir. Bu çalışmacıların ise devletle problem yaşamamak için belediyeler altında örgütlendikleri anlaşılmaktadır. Bazı ağların gönüllülerine çocuklarla iletişimin nasıl kurulacağı üzerine eğitim verdikleri, çocuklarla eşit seviye ve mesafede ilişki kurulmasını öncelikledikleri fakat bazılarının ise hazırlıksız hareket ettiği alandan edinilen bilgiler arasındadır. Deprem gibi travma yaratan olayların ardından çocuklarla çalışma yapacak kişilerin bilgi, beceri ve donanımlarının çocuk merkezli bir şekilde güçlenmeleri oldukça önemlidir.

Âşık Veysel Dayanışması adıyla çocukların güvenli ve steril bir şekilde oturup kitap okuyabileceği bir çocuk kütüphanesi oluşturulduğu fakat izin verilmediği için henüz açılmadığı öğrenilmiştir. Âşık Veysel Rekreasyon Alanı'nda çalışan gönüllüler, bu alanda bulunan tenis kortunun ilk etapta çocuklarla yapılan etkinlikler için kendileri tarafından kullanıldığını fakat sonrasında Gençlik ve Spor Bakanlığınca bakanlık kullanımı için ayrıldığını, sahaya bayrak asılması ve kale yerleştirilmesi ardından sahanın başka bir işlevi yerine getirmek için kullanılmadığını ifade etmişlerdir.

Bu ifadeler yanında alandan edinilen diğer bilgilere dayanarak gönüllülerin kim olduğunun devlet tarafından denetlendiği ve erişimin bazı gruplar için nedensizce kısıtlandığı görülmektedir.

Gıda, İçme Suyu ve COVID-19

Çadır bölgelerinde günün her saati yemek dağıtımı yapılmaktadır. Yemeklerin Kızılay (bazı sivil toplum örgütleri ve Müge Anlı ve Dostları gibi girişimler ile birlikte), Diyanet Vakfı ile belediye ekiplerince dağıtıldığı, bu grupların yanı sıra bazı yerel ve ulusal firmalar tarafından da yiyecek, içecek vb. dağıtım yapıldığı görülmüştür. Kızılay ile birlikte dağıtım yapan bazı girişimler ile dağıtım yapan firmalardan bazılarının geçici barınma alanlarını kendi tanıtımları için kullandığı ve alana ihtiyaçtan fazla malzeme stoğu yaptığı dikkati çekmiştir.

- Çadır sakinlerinden bazılarının alandaki ihtiyaç fazlası yiyecek ve içecekten depolama yaptığı edinilen bilgiler dahilindedir. Depolanamayan, kullanılmayan, vb. ihtiyaç fazlası yemek, içecek atılmak zorunda kalmakta ve böylece büyük bir israf yaşanmaktadır.
- Tabldotlar halinde dağıtılan yemekleri almak için sıraya girmek gerekmektedir. Ancak yemek sırasında ve dağıtım/ikram esnasında COVID-19 salgınına karşı sosyal mesafe önlemi alınmadığı dikkat çekmektedir. Bu konuda herhangi motive edici ya da uyarıcı bir düzenleme olmadığı, görevlilerin de böyle bir uyarıda bulunmadığı gözlenmiştir.
- Menülerin içeriğine bakıldığında; vegan ve vejetaryen ya da gluten alerjisi, şeker, tansiyon hastalığı vb. sebeplerle özel diyet uygulamak mecburiyetinde olan çocuklar ile yetişkinler için uygun seçeneklere rastlanmamıştır.
- Her stantta taze meyve ve özellikle narenciyenin bolca bulunduğu; fakat çocukların toplu olduğu alanlarda kâğıt helva, bisküvi, patlamış mısır gibi gıdaların ekseriyetle dağıtıldığı görülmüştür.
- Alanda çalışan bir yerel yönetim görevlisi malzeme açısından bir yığılma yaşanırken bu desteklerin dağıtımını ve takibinde sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Gıdaya erişim açısından her şeyin fazlasıyla ve devamlı sağlanabildiği görüşü yanında abur cubur yiyecekler denilen sağlıksız gıdanın da çok fazla olduğu görüşü alanda hakimdir.
- Görüşme yapılan saha gönüllüleri; çocukların devamlı bu tür yiyecekler verilmesinden rahatsız olduğunu, bunlardan sıkıldığını dile getirdiklerini belirtmiş ve çocukların gün içinde kötü gıdaya defalarca maruz bırakıldığını iletmiştir.
- Ayrıca rahat girilen çadır alanlarında çadırdaki kalan kişilere, gün içinde pek çok kere farklı kişilerce bir şeye ihtiyacı olup olmadıklarının sorulduğu ve kişilerin bundan artık çokça rahatsızlık duyduğu da yine sahadaki gönüllüler tarafından belirtilmiştir.
- Her stantta pet şişelerle sular dağıtıldığı görülmüş; çadırların stantlara uzaklığı az olduğu ve erişimi sağlayan çok fazla gönüllü olduğu için alanlarda içme suyuna kolaylıkla erişilebildiği saptanmıştır.
- İhtiyaç fazlası dağıtılan yiyecek ve oyuncaklar ile medyanın yoğun ilgisinin çocukların psikososyal durumunu ve kriz sonrası sürece uyum ve çocukların yeniden güçlenmelerini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Tuvalet ve Banyo

Bölgedeki banyo ve tuvalet ihtiyacı belediyenin mobil kabinleri ve karavanlarıyla giderilmektedir. Ayrıca bölgedeki kafe ya da benzeri mekanların da bu hizmeti sağladığı görülmüştür.

Alanda bedensel engelli kişilere rastlanmamış olsa da eğer varsa tuvalet ve banyoların koşullarının bu kişilerin ihtiyaçlarına uygun olup olmadığı tekrar gözden geçirilmelidir. Çocukların da tuvalet ve banyolara erişimde bir problem yaşamadığı gözlemlenmiştir.

Tuvalet ve banyo kabinleri ile karavanlar çadır alanlarına yakın mesafelerde kurulmuştur. Bu nedenle gece kullanımlarında da bir güvenlik probleminin çıkması ihtimali düşüktür. Gözlem yapılan bölgelerde tuvalet ve banyoların hijyenine dair bir şikâyet gözlemlenmese de COVID-19 koşullarında hijyen standartlarının daha yüksek olması beklenmektedir. Bazı bölgelerde mobil tuvalet ve duşların sayılarında yetersizlik gözlemlenmiştir.

Eğitim, Erişim ve Hasarlı Okul Binaları

Milli Eğitim Bakanlığı 30 Ekim günü gerçekleşen depremin ardından İzmir’de eğitim -oğretime bir hafta ara verildiğini duyurmuştur. 8 Kasım günü konuyla ilgili yapılan ikinci açıklamada bu aranın bir hafta daha uzatıldığını bildirilmiştir. Uzatılan aranın ardından okullarda yüzyüze eğitimin devam edeceği düşünülmektedir.

İzmir’de okul binalarının hasar tespit çalışmalarına ilişkin ilk bilgilendirme Milli Eğitim Bakanı tarafından yapılmıştır. Bakan 3 Kasım günü TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığı açıklamasında "İzmir’de Ağustos- Ekim aylarında 50 okulumuzun yıkımını gerçekleştirdik. Bu okulları zaten boşaltmıştık. Depremde 2 bin 600 okuldan sadece 139’unun duvarlarında, sıvalarında çatlak var. 139 hafif sorunlu okul içinde Bayraklı’da tek bir okul bile yok. 139 okulla ilgili de sıva, tamir vesaire her türlü tedbir alınacak" demiştir.

evre ve şehircilik Bakanlığı’nın 7 Kasım günü verdiği bilgiye göre ise; İzmir’de depremden etkilenen ilçelerde bulunan 857 okuldan 5 tanesinin ağır, 18 tanesinin ise orta hasarlı olduğu tespit edilmiş durumdadır. Bakan tarafından eğitime ara verilen sürede hasar tespitinin devam edeceği ve hasarlı okulların taşınacağı bildirilmiştir.

Basına yansayan haberlerde de İzmir Eğitim Sen 4 Nolu şube temsilcisi okulların kapalı, görevli oğretmenlerin de buldukları yerleri terk edememesi sebebiyle okullardaki hasara dair henüz net bilgi edemediklerini belirtmiştir.

8 Kasım günü Bornova’da İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olan ve Mevlana Mahallesi’nde eğitim oğretim veren Tülay Aktaş İşitme Engelliler Ortaokulu, Mevlana Celaleddin Rumi İmam Hatip Ortaokulu, Bornova Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve Suriyeli Oğrencilerle Koordinasyon Merkezinin bünyesinde bulunduğu kampüs okulun depremin ardından kapatıldığı bilgisi basına yansımıştır.

4 Kasım tarihinde ziyaret edilen bölgelerde çocukların okul eğitimine uzaktan erişime dair bir çalışmaya rastlanmamış, alanlarda çocuklar için ayrı eğitim alanı olmadığı, geçici barınma merkezlerinde kalan kişilerce bildirilmiştir. Ancak 6-7 Kasım tarihinde yapılan saha görüşmelerinde MEB’in Eğitim Bilişim Ağı (EBA) destek tır kurduğu ve Kızılay gönüllülerinin destek verdiği anlaşılmıştır.

İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü(MEM) de web sitesinde; "müdürlüğün organizasyonu ile gönüllü oğretmenler, eğitim ve oğretim faaliyetlerinin yanı sıra açık havadaki görsel sanatlar, akıl ve zeka oyunları, robotik kodlama, sportif ve sanatsal faaliyetler, kukla gösterileri gibi çalışmalarla oğrencilerin acılarını hafifletmeye çalışıyor" bilgisini paylaşmıştır.

MEM sitesinde ayrıca Mobil Eğitim Otobüsün de EBA portalından yararlanma imknı bulan çocukların çadırlarında da uzaktan eğitime devam edebilmesi için tablet dağıtıldığı da söylenmektedir.

Buna ilişkin görüşmeciler tarafından herhangi bir gözlem aktarılmamış, alanda çalışan bir gönüllü tarafından ise çadırlarda ikamet eden çocukların telefon aracılığı ile EBA’ya erişim sağladıkları belirtilmiştir.

Okulöncesi Eğitim

Geçici Barınma alanlarından Barış Manço ve Bilal Çakırcalı parklarında Çiğli Belediyesi tarafından oluşturulmuş mobil anaokulu bir haftadır çalışmalarına devam etmektedir. Bu anaokullarında belediyenin ilgili çalışanları hizmet vermektedir.

Mülteciler ve Birarada Yaşam

İzmir'de yaklaşık 147.000 Suriyeli Geçici Koruma Altında bulunuyor. Kentte yaşayan kaç mültecinin depremde etkilendiğine dair net bir veriye erişilememesine karşılık evleri hasar gören ve evlerine giremeyen mülteciler olduğu bilinmektedir. Çadır alanlarında mülteci ailelerin de bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca çadır alanlarında yaşayan kişilerin ifadelerinden, bazı mülteci ailelerin saldırı ve ayrımcılık tehdidi nedeniyle çadır alanlarında konaklamaktan çekindiği ve daha uzak bölgelerde kendi imkanları ile çadırlar kurduğu, oradan kamp bölgelerine gelerek gıda ve kıyafet gibi ihtiyaçlarını temin ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

Halkların Köprüsü Derneği'nin 7 Kasım 2020 tarihinde sosyal medya hesaplarından yaptığı açıklamaya göre evleri zedelenen mültecilerin çadır kentlere alınmasına dair alandan sorumlu Balçova Kaymakamı'nın "Bunları gönderin, kim aldı bunları" sözleri ile engelleme girişimleri olmuştur. Devamında bölgeden sorumlu AFAD müdürünün de gelmesi ile mülteciler neredeyse yarısı boş olan Aşık Veysel Çadır Alanı'na alınmayıp Smirna Kent Meydanı'nda kurulan daha uzaktaki bir bölgeye gönderilmişlerdir.

Çadır alanlarında mülteci çocuklara özel, ana dillerinde herhangi bir çalışma, bilgilendirme vb. söz konusu değildir.

COVID-19 ÖNLEMLERİ

Gözlem yapılan alanlara COVID-19 bağlamından yaklaşıldığında tablonun bulaşın önlenmesi açısından oldukça olumsuz olduğu söylenebilir. Alanda yemek dağıtan görevlilerden etkinlikte yer alan kişilere kadar COVID-19 tedbirlerinin ya da tedbirsizliklerinin değiştiği gözlemlenmiştir.

Maskesiz yemek dağıtan gönüllüler olmasına karşın maske kullanımının genelde görevlilerde mevcut olduğu fakat kimi zaman onların da ihmal ettiği görülmüştür.

- **Çadır kurulumunun bazı bölgelerde fiziksel mesafeyi ihlal edecek derecede sık olduğu**
- **Çadır bölgelerindeki nüfusun kalabalık olduğu, yemek sırası ve sosyal aktiviteler dahil olmak üzere sosyal mesafenin ihmal edildiği,**
- **Mobil tuvaletler hariç hiçbir yerde maske tak uyarısına rastlanmadığı,**
- **Yeme-içme gününün her saati dağınık bir biçimde sağlandığı için kalabalık nüfusu arttırdığı,**
- **Dezenfektan ve maskeye erişim sağlansa da covid-19 önlemlerinin gerektirdiği kadar el yıkama koşulunun sağlanmadığı,**
- **Etkinlik alanlarında Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim bakanlığı tarafından yayımlanan önleme genelgelerine uyulmadığı,**
- **Çocukların maske kullanımının çok az olduğu ve gerçekleştirilen sosyal aktivitelerde çocuklar ve görevliler ile etkinliği izleyen bakım verenlerin fiziksel mesafeyi ihmal ettikleri,**
- **Bölgelerde sirkülasyonun fazla olması dolayısıyla insan kalabalığının çok ve maske kullanımının yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.**

Bu gözlemlerle paralel bulguları sunan TMMOB Gıda Mühendisleri Odası İzmir Şube Yönetim Kurulu'nun Âşık Veysel Rekreasyon Alanı, Bornova Stadyumu, Şehit Hakan Ünal Parkı ve 75. Yıl Parkı'nda yaptığı gözlemlerde de suların yerle temas halinde, uygun olmayan şekilde istiflendiği, açık alanda, direkt güneş ışığı, toz ve kire maruz bırakıldığı; dağıtılan yemeklerin açıkta ve ortam sıcaklığına maruz bırakılarak servis edildiği, yemek sıralarında fiziksel mesafeye dikkat edilmediği bu nedenle bulaş riskinin arttığı; yiyeceklerin pandemi kurallarına aykırı şekilde herkesin temasına açık olduğu ve uygun iklimlendirme koşullarında saklanmadığı; kirli kaplar ile temiz ürünlerin bir arada bulunduğu 5 Kasım tarihli gözlem raporlarında tespit edilmiştir.

Çadır alanlarında çalışan kişilerin ifadesine göre ise bu bölgelerin bütününe büyük bir koordinasyonsuzluk hakimdir. Eşrefpaşa Hastanesi'nin sağladığı 4-5 ambulansın yaptığı ateş ölçümü yanında düzenli bir ölçüm yapılmadığı bildirilmiştir. Bazı alanlarda filyasyon ekibinin çadırlardaki durumu kontrol ettiği belirtilse de henüz çadır sakinlerine hiçbir test yapılmadığı görüşüne ulaşılmıştır.

Alanda çalışan bazı grupların kendi imkanlarıyla ateş ölçüm cihazı buldukları ve kendi çalışma alanları ile masalarını kendilerinin dezenfekte ettikleri anlaşılmaktadır. Rekreasyon alanında çocuk hijyen bölümünün oluşturulduğu, çocukların bu bölümlerden maske ve dezenfektan alabildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Yüz boyama ve benzeri yakın temas gerektiren, çocukların sağlığını tehlikeye atan etkinliklerin ise alanda fazlasıyla yapıldığı çalışanlarca ifade edilmektedir.

Bir belediye çalışanından çocuklarla ilgili durumun bir krokisini çıkardıkları fakat çalışmacı ekibin birçoğuna COVID-19 tanısı konulduğu öğrenilmiştir. Tüm sahayı gezip çocukların demografik bilgilerini, etkilenme derecelerini, çocukların çadır alanlarında bulunma nedenlerini, evlerinin hasar durumunu, depremden ne denli etkilendiklerini ve birincil ihtiyaçlarını çıkaran bu ekip ardından genel bir koordinasyon ağı kurmayı ve afet durumunda çocuk çalışması nasıl yapılır kılavuzu hazırlamayı planlasalar da çalışmacıların COVID-19 pozitif çıkması sebebiyle bu planı uygulayamadıkları anlaşılmaktadır.

Alandaki genel kamu çeşitli grupların denetimsiz bir şekilde girip çıkmasından ve etkinlik yapmasından kaynaklı olarak alanlarda COVID-19 salgını önlemlerinin alınmadığı yönündedir.

Çocukların temasını en aza indirecek ya da temas etmelerini gerektirmeyecek etkinliklerin planlanması, ailelerin çadır alanlarından çıkıp kendi evlerine yerleşebilmelerinin bir an önce sağlanması yetkililerce gerekli görülmektedir. Çalışanlara günlük olarak ateş ölçümü ve COVID-19 testi yapılmaması da çadır alanında bulunan kişilerin sağlığını tehlikeye sokarken alanda yapılan çalışmaların da sekteye uğramasına mahal vermektedir.

ÖNERİLER

1-KISA DÖNEMLİ ACİL ÖNLEMLER:

1- Öncelikle ekte bulunan “Covid-19 Salgını Dolayısıyla Deprem Sonrası Geçici Yerleşim Alanlarında Çocuklara Yönelik Alınması Gereken Tedbirler” belgesinde yer alan önerilerin acilen uygulanması gerekmektedir. Sahada çalışma yapması planlanan, ancak COVID-19 tanısı konan kişiler üzerinden etkili bir fiyasyon çalışması yapılmalıdır.

2- Yaşamını kaybeden çocukların yakınlarının, ve yaralanan, sakat kalan, kayıp yaşayan tüm çocukların yaşamla bağlarını güçlendirecek insan hakları temelli destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

3- Çocuklarla çocuk hakları temelli, koordineli ve etkili bir çalışmanın sağlanması için ilk elden İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından örgütlenmiş bir koordinasyon kurulması önemlidir.

4- Bu koordinasyonun, geçici barınma alanlarında kalan çocuklara ilişkin hak temelli hizmet ve psikososyal destek çalışmaları yürütebilmek için insan haklarına dayalı şekilde ayrıştırılmış verilerle bir envanter çalışması yapması gerekmektedir. Bu envanter çalışması; uzun süreli çalışmalarda çocuklarla iletişim ve bağın devamlılığı açısından da önemlidir. Çalışmalar sırasında COVID-19 önlemlerinin alınması şarttır.

5- Koordinasyonsuz personel istihdamının önüne geçilmeli ve gönüllü yönetimi ile çalışan grupların arasındaki koordinasyon hızlıca sağlanmalıdır.

6- Psikososyal desteği verecek uzmanlar yetkin olmalı ve bu alanda çalışan yetkin kurumların alana ulaşabilmesi için izinler sağlanmalıdır.

7- Çocuklarla çalışma yapacak gönüllülere travma sonrasında çocuklarla çalışma konusunda güçlendirici eğitimler verilmeli, çalışmaların süpervizyonu uzmanlar tarafından sağlanmalıdır. Bu konuda başlayan ve yarıda kesilen planlama yeniden, her bir çalışanın COVID-19 salgınından korunması sağlanacak şekilde gerçekleştirilmelidir.

8- Çocukların geçici barınma alanlarında herhangi bir şiddet, istismar, ihmal ve kötü muameleye maruz kalmaması için -her alana özel- bir çocuk koruma politikası geliştirilmeli, çocuklara ve bakım verenlerine ihlal durumlarında başvurabilecekleri mekanizmalara yönlendirme yapılmalıdır.

9- Alanda çalışan tüm personelin ve gönüllünün çocuk koruma politikası konusunda bilgilendirilmesi ve buna uygun şekilde hizmet üretimlerinin sağlanması ve denetlenmesi gerekmektedir.

10- Mültecilerin de bulunduğu geçici barınma alanlarında birarada, barış içerisinde ortak yaşama dair bir iklim oluşturulmalıdır. Mültecilerin de bu alanda kalabilmesinin bir hak olduğu bilgisinin benimsenmesi sağlanmalıdır. Alan içerisinde yapılacak her türlü bilgilendirme ve yönlendirme Arapça ve Türkçe hazırlanmalıdır.

11- İsrafin ve alanda oluşabilecek sağlık tehdidinin önlenmesi için yemek saatleri düzenlenmeli, yemek dağıtım alanları yerleşim yoğunluğu gözetilerek kısıtlanmalı, yemek üretim ve dağıtım alanındaki ihtiyaç sahibi kişi sayısı belirlenmelidir. Yemek üretimi ve dağıtımında görevli personellerin salgın önlemlerine uymaları sağlanmalı, yemek sıralarında fiziksel mesafenin dikkat edilmesine önem verilmelidir.

12- Oyuncak ve yemek dağıtımı izlenmeli ve gerekli görülürse sınırlandırılmalıdır. Çocuklara sağlanan abur cubur yiyecekler yerine sağlıklı gıdaların temini ve dağıtımı artırılmalıdır.

13- Çocukların temasını en aza indirgeyecek ya da temas etmelerini gerektirmeyecek etkinlikler planlanmalıdır.

14- Kronik rahatsızlığı olan, özel gereksinimi olan çocuklar ve yetişkinler belirlenip onlara salgın önlemleri ve hizmetler üretilmelidir.

15- Ev içi şiddet süreçleri ve afetin getirdiği sosyo ekonomik yıkım neden ile oluşacak süreçlerin takip edilmesi ve kadın destek çalışmaları başlatılmalıdır.

16- Çocuk ihmal ve istismarının engellenmesi için düzenli izlem ve çalışmaların yapılmalıdır.

17- Eğitim süreçlerinde özellikle hak ve özgürlüklere erişimde daha fazla zorluk yaşayan gruplara yönelik programların online ya da güvenli ortamlarda başlatılması sağlanmalıdır.

18- Geçici barınma alanlarında güvenli barınma ilkeleri ile ilgili çalışmalar yapılmalı, özellikle elektrik ve soba gibi nedenlerle oluşacak riskler azaltılmalıdır.

19- Yoksul, hak ve özgürlüklere erişim konusunda sınırlılık yaşayan hanelere düzenli gıda desteği, çocuk eğitimleri için şartlı nakit destekleri sağlanmalıdır.

2- ORTA DÖNEMLİ ÇALIŞMALAR

- 1- Normalleşme aşamasında ekonomik farklılıkların etkilediği gruplar tespit edilmelidir.
- 2- Hak kayıplarına ilişkin hukuksal destekler sağlanmalıdır.
- 3- Sosyal hizmet desteklerinin etki araştırmaları yapılmalıdır.
- 4- Psikososyal destek çalışmaları farklılaşarak gruplara ve ihtiyaca göre çeşitlendirilmesi sağlanmalıdır.
- 5- Bu çerçevede toplumun hayatının normalleştirilmesi çerçevesinde günlük faaliyetleri destekleyecek etkinlikler düzenlenmelidir.
- 6- Oluşturulacak çocuk dostu mekanların kalıcı olması için yerel örgütlerle işbirliği yapılmalı ve bu örgütler desteklenmelidir.

3- UZUN DÖNEMLİ ÇALIŞMALAR

- 1- Depremdeki yıkımlara ilişkin suç duyurularının yapılması ve ilgili sorumlular hakkında davalama süreçlerinin topluma bildirilmesi, bu davaların kamusal olarak izlenmesi ve destek oluşturulması sağlanmalıdır.
- 2- Dışlanmış, hak ve özgürlüklere erişimde daha fazla zorluk yaşayan gruplar için kapsayıcı ve destek niteliğinde sosyal hizmet uygulamaları oluşturulmalıdır.
- 3- Afetlerin her aşamasında müdahale yöntemleri için deneyim paylaşımı esaslı araştırmaların yapılmalı, sivil kuruluşların deneyimleri paylaşılmalıdır.
- 4- Afet hazırlık çalışmalarının toplumun tüm kesimlerine yapılması, yükümlülük sahiplerinin yükümlülüklerini yerine getirmesi konusunda toplumsal bir talep ve denetleme mekanizmalarının oluşturulması sağlanmalıdır.

EK- COVID-19 SALGINI DOLAYISIYLA DEPREM SONRASI GEÇİCİ YERLEŞİM ALANLARINDA ÇOCUKLARA YÖNELİK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

1- Ateşi olan çocukların oyun çadırı vb. yerlere gönderilememesi ve ailelerin bu konuda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla ebeveynler gerek çocuklarını, gerekse kendi aile üyelerini; çocuk ve aile bireylerini COVID-19 belirtileri yönünden dikkatle izlemelidir. Bu konuda bilgilendirici materyaller hazırlanıp dağıtılmalıdır.

2- Oyun/etkinlik alanlarını kullanan çocukların günde bir kez ateş ölçümleri yapılmalıdır. Bu ateş ölçümü oyun çadırı/alanında olmak durumunda olmayabilir ama bir şekilde geçici yerleşim alanında bir ateş ölçüm sistemi sağlanmasında yarar vardır. Eğer oyun alanlarında düzenli ateş ölçümü yapılacaksa çocukların ateş ölçüm sonuçları hazırlanan çizelge ile kayıt altına alınmalıdır.

3- “Kreşlerde, Gündüz Bakımevlerinde Ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Alınması Gereken Önlemler” saha şartlarına göre adapte edilerek uygulanmalıdır.

4- Oyun/etkinlik alanlarındaki çocuklar, hastalık belirtileri açısından (yanaklarda kızarıklık, hızlı veya zor nefes alma, yorgunluk gibi) gözlemlenmelidir.

5- Ateşi 38 dereceden yüksek olanlar, boğaz ağrısı, burun akıntısı, konjonktivite, öksürük, iştahsızlık, kırgınlık, kas ağrıları, ciltte döküntü, karın ağrısı, kusma, ishal, nefes darlığı gibi belirtileri olan / gelişen, COVID-19 vakası veya temaslı olan çocuklar oyun/etkinlik alanlarına alınmamalı, tıbbi maske takılarak COVID-19 yönünden değerlendirilmek üzere sağlık kurumuna yönlendirilmelidir.

6- Oyun/etkinlik alanına olanaklıysa ebeveynler alınmamalı, ebeveynleriyle birlikte gelen çocuklar oyun alanındaki görevliler tarafından teslim alınırken aile bireyi ile en az 1.5 metre mesafe bırakılacak şekilde teslim alınmalıdır.

7- Kapalı oyun/etkinlik alanına alınacak çocuk sayısı kapalı alanın büyüklüğüne göre belirlenmelidir. Bu konuda çocuk başına 4 metrekarelik bir alan hesaplanarak sayı belirlenebilir. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Salgın Yönetimi Ve Çalışma Rehberi’nde okulöncesi kurumlarda gruptaki çocuk sayısı sınıf/grup odası büyüklüğüne göre belirlenmesi ve çocuk sayısı 10’un üzerinde olmaması gerektiği belirtilmektedir.

EK- COVID-19 SALGINI DOLAYISIYLA DEPREM SONRASI GEÇİCİ YERLEŞİM ALANLARINDA ÇOCUKLARA YÖNELİK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

8- Oyun/etkinlik alanının giriş ve çıkışlarında çocukların el hijyenini sağlayabilmeleri için el antiseptiği bulundurulmalıdır. El antiseptiklerinin bulunduğu yerler çocukların ulaşamayacağı yerler olmalı ve bu alanlar saha çalışanları tarafından kontrol edilmelidir. Yutma riski nedeniyle çocuklar el antiseptiği kullanırken mutlaka denetlenmelidir.

9- Mümkünse oyun/etkinlik alanlarında her gün aynı çocuklar ve aynı saha çalışanları olmalıdır.

Farklı grupların bir araya gelebileceği grup etkinliklerinden kaçınılmalı, ziyaretçi alınmamalıdır. Sanat, müzik, beden eğitimi ve diğer etkinliklerde grupların birbirine karışması önlenmelidir.

10- Çocukların oyun/faaliyet alanlarında en az 1,5 metre arayla oturmaları sağlanmalıdır.

11- Konuşma, öksürme, hapşırma gibi durumlardan kaynaklanan bulaşmayı azaltmak için çocukların yüz yüze oturmasını engelleyerek, masalar aynı yöne bakacak şekilde düzenlenmelidir.

12- Kapalı oyun alanları olanaklıysa mümkün olduğunca temiz hava ile havalandırılmalıdır.

13- Kapalı alanlarda yürütülecek faaliyetlerde çocukların her saat en az 10 dakika temiz havaya çıkmaları sağlanmalı, bu dönemde kapalı alanlar mutlaka havalandırılmalıdır. Havalar uygun olduğunda açık havada yapılan etkinlikler ve geçirilecek zaman daha da artırılmalıdır.

14- Bebeklerde ve 2 yaş altı çocuklarda boğulma tehlikesi nedeniyle maske kullanılmamalıdır. 2 yaş üstündeki tüm çocuklara mümkünse maske takılmalıdır. Ancak aktiviteler sırasında maske takılamıyorsa en az 1,5 metre sosyal mesafenin korunması sağlanmalıdır.

15- Damlacık oluşturması nedeniyle kapalı alanlarda yüksek sesle yapılan aktiviteler yapılmamalıdır.

TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYON

1- Oyun/etkinlik alanlarındaki sert yüzeylerde deterjan ile temizlik sonrası materyal uyumlu ise 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyunun (5 litre suya yarım küçük çay bardağı çamaşır suyu) en az bir dakika temas süresi olacak şekilde dezenfeksiyon amaçlı kullanılması önerilir. Çamaşır suyunun koroziv etki yani tahribat yapacağı yüzeylerde dezenfeksiyon amaçlı alkol (en az %70 oranında etanol) kullanılabilir. Dezenfeksiyon sonrası alan tekrar havalandırılmalıdır.

2- Sık dokunulan yüzeylerin (Çadır kapısı, lavabolar, tezgahlar, lazımlıklar, klozet adaptörleri, masalar, sandalyeler vb gibi) günlük temizlik ve dezenfeksiyonu için su ve deterjan ile temizlik yapıldıktan sonra 1/100 (5 litre suya yarım çay bardağı çamaşır suyu) oranında sulandırılmış çamaşır suyu veya klor tablet (ürün tarifine göre) kullanılmalıdır.

3- Çadır alanlarında çamaşır yıkama alanları kurulmuştur. Çadırlarda yıkanabilen yatak takımları (çarşaf, yastıklar, battaniyeler, uyku tulumları) kullanılmalıdır. Bu ürünler toplanırken silkelenmemelidir. Tekstil ürünleri normal deterjanlar ile en az 60C'de yıkanmalıdır.

4- Çadır alanlarındaki ortak alanların temizliğinde kullanılan bezleri kullanım alanına göre ayrılmalı ve her kullanım sonrası uygun şekilde temizlenmelidir. Yıkanabilen, tekrar kullanılan temizlik malzemelerinin en az 60 oC'de yıkanması önerilir. Paspas başlıkları su içerisinde bekletilmemelidir.

5- Alan içerisindeki tüm temizlik ürünleri alan içerisinde güvenli ve çocukların ulaşamayacağı bir yerde tutulmalıdır. Temizlik ürünleri çocukların yanında kullanılmamalıdır.

6- Çöpler günlük olarak ve güvenli bir şekilde atılmalıdır.

TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYON

1- Oyun/etkinlik alanlarındaki sert yüzeylerde deterjan ile temizlik sonrası materyal uyumlu ise 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyunun (5 litre suya yarım küçük çay bardağı çamaşır suyu) en az bir dakika temas süresi olacak şekilde dezenfeksiyon amaçlı kullanılması önerilir. Çamaşır suyunun koroziv etki yani tahribat yapacağı yüzeylerde dezenfeksiyon amaçlı alkol (en az %70 oranında etanol) kullanılabilir. Dezenfeksiyon sonrası alan tekrar havalandırılmalıdır.

2- Sık dokunulan yüzeylerin (Çadır kapısı, lavabolar, tezgahlar, lazımlıklar, klozet adaptörleri, masalar, sandalyeler vb gibi) günlük temizlik ve dezenfeksiyonu için su ve deterjan ile temizlik yapıldıktan sonra 1/100 (5 litre suya yarım çay bardağı çamaşır suyu) oranında sulandırılmış çamaşır suyu veya klor tablet (ürün tarifine göre) kullanılmalıdır.

3- Çadır alanlarında çamaşır yıkama alanları kurulmuştur. Çadırlarda yıkanabilen yatak takımları (çarşaflar, yastıklar, battaniyeler, uyku tulumları) kullanılmalıdır. Bu ürünler toplanırken silkelenmemelidir. Tekstil ürünleri normal deterjanlar ile en az 60C'de yıkanmalıdır.

4- Çadır alanlarındaki ortak alanların temizliğinde kullanılan bezleri kullanım alanına göre ayrılmalı ve her kullanım sonrası uygun şekilde temizlenmelidir. Yıkanabilen, tekrar kullanılan temizlik malzemelerinin en az 60 oC'de yıkanması önerilir. Paspas başlıkları su içerisinde bekletilmemelidir.

5- Alan içerisindeki tüm temizlik ürünleri alan içerisinde güvenli ve çocukların ulaşamayacağı bir yerde tutulmalıdır. Temizlik ürünleri çocukların yanında kullanılmamalıdır.

6- Çöpler günlük olarak ve güvenli bir şekilde atılmalıdır.

OYUNCAKLARIN/MATERYALLERİN TEMİZLİĞİ

- 1- Oyun/etkinlik alanlarında kullanılan oyuncakların/materyallerin temizlik yoluyla dönüşümlü kullanılabilmesi için yeterli sayıda oyuncak bulundurmaya özen gösterilmelidir.
- 2- Temizliği sağlanamayacak pelüş, bez ve tüylü oyuncaklar kullanılmamalıdır.
- 3- Çocuklar tarafından ağıza alınabilen oyuncaklar/materyaller temizlenmeden önce bir kenara ayrılmalıdır. Temizlenmesi gerekenler sabunlu su içeren veya 'kirli' işareti konulmuş bir kaba ayrılmalıdır ve çocuklardan uzak tutulmalıdır. Bu materyaller ve oyuncaklar eldiven giyilerek su ve deterjanla temizlenmeli, durulanmalı, %70'lik alkol ile silinmeli, bir dakika havada kurutulduktan sonra kullanılmalıdır.
- 4- Çocuk kitapları temas öncesi ve sonrası el hijyenine uymak koşuluyla bulaşma açısından riskli değildir. Ek temizlik veya dezenfeksiyon işlemi gerektirmez.

EL HİJYENİNİN SAĞLANMASI

- 1- Tüm çocuklar ve çalışanlara el hijyeni konusunda eğitim verilmelidir. Ellerin nasıl yıkanacağı, hangi durumlarda yıkanması gerektiği (etkinliğe giriş ve çıkışta, yiyecek ve içecekleri hazırlamadan önce, yemekten önce ve sonra, ilaç veya merhem uygulamadan önce ve sonra, tuvaleti kullandıktan veya bir çocuğa kullanmasına yardım ettikten sonra, vücut sıvılarıyla temas ettikten sonra, bir hayvanı tuttuktan sonra veya hayvan atıklarını attıktan sonra, açık havada veya kumda oynadıktan sonra, çöp/çöp kovası/çöp torbası/çöp kutusuna dokunduktan sonra) gibi konular ayrıntılı anlatılmalıdır.
- 2- Eller en az 20 saniye boyunca sabun ve suyla yıkanmalıdır. Su ve sabuna ulaşamadığında alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Yutmayı önlemek için el antiseptiği kullandıklarında çocuklar denetlenmelidir. Elini yıkayamayan küçük çocuklara destek olunmalı, yardım sonrası saha çalışanları tekrar ellerini yıkamalıdır.
- 3- Çadır alanlarında bilgilendirici materyaller asılmalı, lavabo yakınlarına el yıkama adımlarını açıklayan afişler yerleştirilmelidir.

ÇALIŞANLARA YÖNELİK ÖNLEMLER

- 1- Sahada çalışan gönüllü, personel ve uzmanlara düzenli test yapılmalı, bu kişilere COVID-19 enfeksiyonu ve korunma yolları hakkında bilgilendirme yapılmalıdır. Personelin belirtiler açısından dikkatli olması ve hasta olduklarını hissettikleri anda ilgili koordinasyonla irtibata geçmeleri sağlanmalıdır.
- 2- Sahada çalışanların çocuklar ve kişilerle teması öncesinde ateşi ölçülmeli ve semptom sorgulaması yapılmalıdır. Yapılan ölçümler çizelge ile kayıt altına alınmalıdır. Ateşi veya semptomu olan kişiler COVID-19 açısından değerlendirilmek için Sağlık Kurumuna yönlendirilmelidir.
- 3- Kişilerle sosyal mesafenin korunması amacıyla arada en az 1,5 metre mesafe bırakılmalıdır. Tokalaşma, sarılma gibi yakın temaslardan kaçınılmalıdır.
- 4- Eller sık sık su ve sabun ile en az 20 saniye boyunca uygun şekilde yıkanmalıdır. Eğer su ve sabun bulunamazsa el antiseptiği kullanılmalıdır.
- 5- Eller ile gözlere, ağıza ve buruna dokunulmamalıdır.
- 6- Öksürük veya hapşırık esnasında ağız ve burun mendille kapatılmalı, kullanılan mendil hemen çöpe atılmalıdır. Mendil yok ise ağız ve burnu kapatmak için eller değil dirsek iç yüzü kullanılmalıdır.
- 7- Saha çalışanlarının maske kullanımı zorunlu olmalı ve denetlenmelidir.

Bu dokümanın hazırlanmasında Sağlık Bakanlığı COVID-19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi'nden yararlanılmıştır.